

טראומה בקשישים

Geriatric Trauma

- קשיש הינו אדם מעל גיל 65
- טראומה בקשישים מהווה אתגר בעבור המטפל בעקבות הקושי בתקשורת, מחלות הרקע והמורכבות בגיבוש החשד
- מחלות כרונית מהם סובל הקשיש עלולות להגדיל את הסיכויים לתחלואה, תמותה ונכות לטווח ארוך
- נדרש להכיר את השינויים האנטומיים והפיזיולוגיים ולקבל כלים לטיפול ולגישה בנפגע הקשיש

גורמים לטראומה בקשישים

- נפילות (השכיח ביותר)
- תאונות דרכים
- כוויות
- התעללות והזנחה
- חבלות ראש
- שוד ואלימות

נתיב אוויר

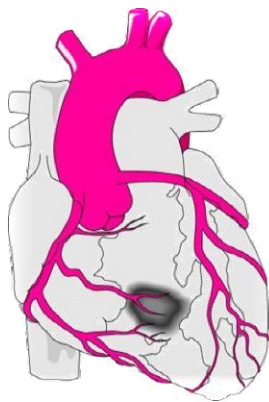
- שינויים במבנה חלל הפה והאף
- שינויים במבנה עמוד השדרה עלולים להקשות על פתיחת נתיב אוויר במיוחד בטרומה
- חוסר בשיניים או במספר שיניים עלול להקשות על שליטה בנתיב האוויר
- זקן עבה עלול להפריע לאטימת מסכת האמבו

מערכת הנשימה

- ירידה בנפח הנשימה, כפיצוי קצב הנשימה יהיה מהיר יותר
- פגיעה בחמצון ובאזור
- ירידה בגמישות בית החזה ולכן הנשימה הינה נשימה סרעפתית
- שכיחות גדולה יותר למחלות ריאה כמו COPD

מערכת הלב וכלי הדם

- שכיחות גדולה יותר של מחלות לב וכלי דם
- היכולת של המערכת הסימפתטית לפצות במצבי הלב נמוכה בעקבות הירידה בתפוקת הלב ותפקוד שריר הלב
- שימוש בתרופות קבועות להאטת קצב הלב עלול לגרום לקושי בהעלאת קצב הלב ולהטעות את המטפל במצבי הלב

שינויים אנטומיים ופיזיולוגיים

מערכת העצבים

- שינויים ברמת ההכרה בעקבות שימוש בתרופות או כתוצאה ממחלות כרוניות כגון אלצהיימר
- ירידה ברמה הקוגניטיבית, בחדות החושים, רפלקסים ובקליטת גירויים מהסביבה החיצונית
- תהליכים מטבוליים בגוף מתרחשים בצורה איטית יותר
- זכור, בכל נפגע עם שינויים במצב ההכרה יש לבדוק סוכר

שינויים אנטומיים ופיזיולוגיים

ירידה בחושים

- בעיות זיכרון מובילות לנטילת יתר/ אי נטילת תרופות
- פגיעה בראייה מובילה לנפילות וחבלות
- ירידה בחוש השמיעה וכתוצאה מכך קושי בתקשורת
- פגיעה בחוש הטעם והריח גורמת לתאונות עקב דליפת גז או שאיפת עשן, בליעה של חומרים רעילים
- סף כאב גבוה המשווה למחלות כרוניות, קושי במיקוד הכאב וחוסר תחושה של חום או קור קיצוניים

שלד ושרירים

- דלדול העצמות - אוסטאופרוזיס
- סבירות גבוה יותר לשברים גם כתוצאה מקינמטיקה קלה
- שכיחות גבוה יותר לשבר בצוואר הירך
- ירידה / הגבלה ביכולת לכיפוף מפרקים
- בחלק מהקשישים קיים כיפוף בעמוד השדרה
- היחלשות השרירים כתוצאה מירידה במסת השריר

מערכות נוספות

- מערכת העור: פגיעה בוויסות חום הגוף, החלמה ארוכה יותר של פצעים, סיכון גבוה יותר להיפותרמיה
- מערכת השתן: ירידה בתפקוד הכליות
- מערכת החיסון: ירידה בתפקוד המערכת החיסונית
- תזונה: ירידה במנגנון הצימאון ותזונה לקויה

דגשים לבדיקה ואנמנזה

- נסה להבין מהו המצב הבסיסי של הנפגע כגון: רמת הכרה, ניידות, מחלות רקע, תרופות קבועות, מצב סיעודי וכדומה
- דבר בגובה העיניים, התייחס וטפל בכבוד
- נסה להתגבר על קשיי התקשורת כגון: שימוש בטון דיבור גבוה
- אל תתייחס לקשיש כמו לילד והסבר לו את מהלך הבדיקה כל עוד מצב ההכרה והמצב הקוגניטיבי מאפשרים זאת

דגשים לבדיקה ואנמנזה

- תשאול נוכחים וקרובים אינו תחליף לתקשורת ישירה
- שאל שאלות "פתוחות", ענייניות ולא כלליות
- היה ערני לסימני התעללות ו/או הזנחה
- יש לקחת בחשבון את הירידה בחושים
- התרשם מהקינמטיקה, סיפור המקרה וההיסטוריה הרפואית של הנפגע על מנת לגבש את החשד למצב חירום

נספח מתוך האוגדן פרוטוקולים לצוות BLS

נספח

דף עזר לאיש צוות מד"א – הערכת מצב שכלי ונפשי

1. הערכת מצב קוגניטיבי – מטרתה לבחון האם המטופל מסוגל לקבל החלטה מושכלת בדעה צלולה. מתבססת על מס' שאלות :

- התמצאות בזמן (יום, חודש, שנה).
- התמצאות במקום (רחוב ומס', עיר, מדינה).
- התמצאות בסביבה (בני משפחה, שכנים, מכרים).
- האם קיים חשד שהמטופל מצוי תחת השפעת תרופות/סמים/אלכוהול.

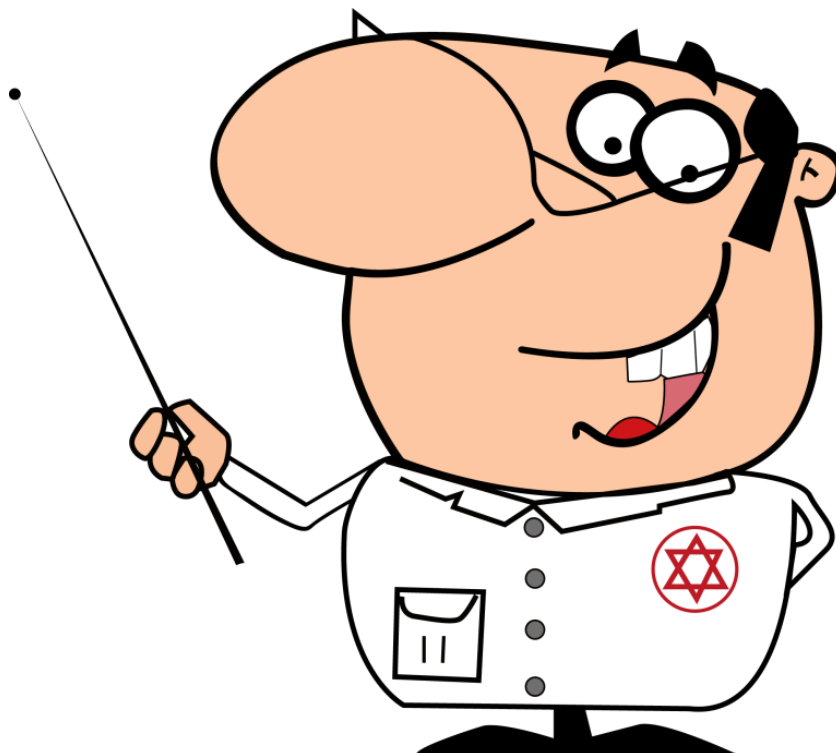
2. הערכת מצב נפשית – מטרתה לבחון (בדיקה ראשונית וכללית) את מצבו הנפשי של המטופל, ולהעריך את מידת היותו מסוכן פיזית לעצמו או לזולתו. מתבססת על :

- התנהגות כללית של המטופל (צורת לבוש, צורת הליכה, אי שקט פסיכומטורי, התנהגות אלימה כלפי הסביבה, וכדו').
- קיומן של מחשבות שווא (דלחיות) ולאז חזיונות שווא (הלוצינציות) דוגמת : שמיעת קולות, ראיית מראות שאינם קיימים, דיבור "לאוויר", וכדו'.
- הצהרה של המטופל על רצון למות או רצון לפגוע בעצמו.
- "עדות" סביבתית לניסיון אובדני שבוצע לאחרונה (כגון ריבוי חפיסות ריקות של כדורים בדירת האירוע) או לפגיעה אחרת במטופל או בזולת - סלל דיווחים של הסובבים.

3. הערכת מידת שיתוף הפעולה – מטרתה לבחון האם המטופל יהיה מוכן לקבל סיוע רפואי, ומה מידת הכפייה שתידרש במידה ולא. מתבססת על תשאל ישיר של המטופל ומידת שיתוף פעולה בפועל (האם מושיט יד למדידת לחץ דם? האם מתלוצץ לאיש הצוות ונכנס לאמבולנס וכו').

שאלות?

זה עניין של חיים